

Воронцова Дарина Олександрівна
здобувачка вищої освіти 3-го курсу,
група ЮД-849, юридичний факультет
Науковий керівник:
Руських Ірина Валеріївна
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

МОВА ЯК СФЕРА ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ СВІДОМІСТЬ НАРОДУ

В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних політичних, економічних та соціальних чинників українська національна свідомість переживає дуже цікавий етап формування. Мова існує у свідомості членів суспільства, реалізується в процесах мовлення і накопичується в результатах цього мовлення. Тому доля мови залежить від кожного з носіїв [1].

Йдеться про любов кожної людини до своєї мови. Це почуття живе глибоко в душі кожного носія мови, як один із проявів любові до Батьківщини. Говорячи про мову як загальне поняття, ми можемо використовувати визначення, які підкреслюють різні аспекти даного явища [2]. Ці означення включають різні підходи до розуміння мови, формують і наповнюють різні та часто несумісні школи мовознавства.

Недарма індивід, який втрачає контакт із Батьківщиною та рідною мовою, в цілому, нещасна людина. Емігранти, як прийнято вважати, матеріально забезпечені, але душа їх до кінця днів залишається тут – вдома. Велике значення мови розуміли ще стародавні римляни. Вони говорили: «Чия влада, того й мова. Чия мова, того і влада». Грецькі філософи, а саме Горгій і Платон, обговорювали взаємозв'язок між словами, поняттями та реальністю. Горгій стверджував, що мова не може представляти ані об'єктивного досвіду, ані людського, а тому спілкування та правда неможливі. Платон стверджував, що спілкування можливе, оскільки мова висвітлює ідеї та поняття, які існують незалежно від мови та існували до неї [3].

Отже, та чи інша національна мова, заснована на сукупності духовної національної сили, є одночасно надбанням особистості, прагматично орієнтованою на цей колективний продукт, тобто засобом самовираження кожної людини. Бо єдність національно-державної мови слід розглядати не як ознаку нації, а як один з факторів, що визначає її становлення. Історичний досвід підтверджує, що без визнання державної мови всіма учасниками етнонаціонального процесу необхідно досягти будь-якої консолідації чи

інтеграції нації, хоча вона і стає бажаною, однак насправді є нездійсненою [4].

З огляду на вищевикладене слід визнати, що для того, щоб мова стала стрижнем самоідентифікації нації, влада повинна проводити свідомо сплановану мовну політику, маючи на увазі, що мова – це не лише засіб спілкування та згуртованості, а й непорозуміння та непослідовності. Засіб це не тільки звільнення, а й утримання мовними стереотипами. Мову неможливо відокремити від політики та владних відносин, і лише в цьому контексті її можна адекватно інтерпретувати [5]. Перефразовуючи відомі слова Л. Костенко «Нації помирають не від інфарктів, спочатку в них забирають мову», слід наголосити: українській нації потрібно дати мову, щоб вона не тільки змогла зорганізуватись, а й мати власне майбутнє.

Взаємозв'язок мови та політики також розглядається як проблема мовного насильства. Так, В. Бергедорф у своїй праці «Політика і мова» висловлює цікаву думку про те, що мова є політикою, а політика – мовою в тій мірі, в якій влада не може спиратися тільки на фізичну й економічну силу, але вимагає узгодженості в діях правлячих класів. На його думку, чим більше правлячі класи покладаються на силу, тим значимим є їх вплив на мову. Загалом, вплив мовного фактора на процес об'єднання нації не є таким простим, як може здатися на перший погляд. Він має чимало аспектів і вимірів, найважливіші з яких ми спробуємо зрозуміти хоча б коротко. Перш за все, необхідно чітко встановити, яким є механізм цього впливу. Історичні приклади показують, що ефективно спрацьовує сила авторитету. І це впливає як на авторитет влади, так і на інтелектуальний авторитет. Найважливішим чинником, який зараз може суттєво вплинути на повноцінне функціонування української мови, є зацікавленість держави у вирішенні мовної проблеми. Реалізація державної мовної політики залежить переважно від доброї волі представників державної влади. У сучасній складній ситуації державна мовна політика повинна бути збалансованою та послідовною, поєднуючи ефективність та відданість з розсудливістю, тактом та обережністю у здійсненні [6].

На закінчення можемо сказати, що вільне надбання мови громадянства всіх громадян України є підтвердженням багатовіковим досвідом з усього світу, запорукою міжнаціональної злагоди, єдності та стабільності суспільства, ефективного функціонування держави його позитивне сприйняття як цілісного та самостійного предмета.

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Б. Андерсон; пер. В. Мороза. К.: Критика, 2001. С. 212.

2. Дашкевич Я. Національна самосвідомість українців. 1992. № 3. С. 65 – 74.

3. Курас І. Етнополітологія. Перші кроки становлення. І. Курас. К.:Генеза, 2004. С. 735.

4. Лісовий В. Етнос і нація. Культура – ідеологія – політика. К.: Генеза, 1997. С. 352.

5. Нагорна Л. Національна ідентичність: український феномен в історичній ретроспективі. Л. Нагорна. Розбудова держави. 1997. № 7 – 8. С. 47 – 55.

6. Сміт Е. Національна ідентичність. К.: Основи, 1994. С. 223.